

ESTUDIS I ESTUDIANTS A LA UNIVERSITAT DE CERVERA 1715-1842

per ÀNGEL MAGARZO I VAQUER

En aquest breu espai que la revista PEDRALBES m'ofereix per sintetitzar el meu treball, em limitaré bàsicament a exposar els plantejaments d'aquesta Tesi de Llicenciatura i les conclusions a que vaig arribar. La Universitat de Cervera, tan lloada com criticada, demanava —crec jo— una visió diferent i per aquest motiu, el meu treball és eminentment social, deixant de banda en la mesura possible, les qüestions polítiques.

Són conegudes les múltiples llegendes que marquen Cervera però crec, que no s'havia esbrinat suficientment que va suposar la Universitat per a tota Catalunya i més concretament, per a les contrades de l'interior. Aquest desig dirigit cap a l'anàlisi dels Estudis —Facultats, assignatures, anys i Plans d'Estudis...— i de la vida dels estudiants —estada a Cervera, menjars, allotjaments, problemes i lluites, nombre d'estudiants, procedència, graduacions...— ha conformat el meu treball.

És innegable, que la Universitat cerveriana, xa néixer fruit d'una causa política i com a tal, per causes polítiques va morir, encara que els resultats assolits van ser millors que els esperats. Personalitats com Josep Finestres, Ramon Llätzer de Dou i Jaume Balmes, demostren que l'esforç no fou gratuït, encara que en d'altres casos, la Universitat serví de ben poc.

Cervera, va contribuir notablement a l'expansió cultural cap a les contrades de Ponent i especialment, cap a les més pobres econòmicament: els Bisbats d'Urgell, Vic i Solsona. La documentació de vegades, ens juga males passades i en aquest cas, només podem conèixer les matrícules dels anys 1819 a 1842 i per tants, els llocs de neixements i residència de l'estudiantat, solament és fiable en aquest període. Concretament, un 68 % de total, eren estudiants dels 3 Bisbats indicats —Urgell amb 31,4 %, Solsona amb 23,5 % i Vic amb 13,1 %— xifra ben representativa. L'altre 32 %, es repartia entre els altres 5 Bisbats catalans —Barcelona, Tarragona, Lleida, Girona i Tortosa— i els provi-

nents de la resta d'Espanya, que difícilment passaven de 1 % i alguns que arribaven de l'extranger, molt pocs la veritat.

Relacionat amb el punt anterior, la situació geogràfica de Cervera, al mig del Principat, fou una circumstància bàsica per l'anada d'estudiants de les contrades de l'interior ja que aquests, en casos de necessitat com podien ser collites —no oblidem que estem en el segle XVIII. i principis del XIX— guerres, dificultats econòmiques, problemes familiars..., podien retornar més fàcilment a les seves llars.

Però l'anàlisi de les xifres de les graduacions, ens fa veure que molts dels estudiants dels tres bisbats majoritaris, no acabaven les seves carreres i per tant, no es graduaven. Això ens pot fer pensar en un fracàs, però en terres on la cultura era escassa, aquesta començava a formar part en la vida de la gent. Barcelona d'altra banda, amb una tradició cultural molt més arrelada, tingué en aquest període 1819-1842, un nombre de graduats molt proper al del Bisbat d'Urgell; mentre que aquest aportava un 31,4 % de l'alumnat i un 16,2 % de les graduacions, Barcelona incorporava un 8,2 % de l'alumnat i un 15,2 % dels graduats. Les arrels culturals de la capital del Principat, imperaven.

En el decret de supressió dels Estudis Generals dt Catalunya, Felip V deixava entreveure que estudiava molta més gent de la necessària i que molt sovint, anaven en contra de les activitats agrícoles i artesanies. Crec, que volia selectivitzar els estudis, fent-los principalment per a la noblesa. Cervera, no fou així i les intencions reials, molt aviat es van deixar d'acomplir. Totes les classes socials van estar representades a la Universitat i molta part de l'alumnat, tenia pocs medis econòmics. Dir per tant, que la Universitat de Cervera era una universitat popular, es contradia amb l'opinió d'altres autors, però no és una afirmació gratuïta ja que els documents, ens ho demostren. En el període final, les matrícules confirmen la meua afirmació i en temps anteriors, el nombre de becats en el Col·legi de Pobres Estudiants i les demandes d'acabar el curs abans de temps per manca de medis, van començar ben aviat. El nombre d'estudiants, com indicava Finestres al seu amic Dou l'any 1722, excedien les previsions fetes.

D'altra banda, la vida a Cervera va canviar des de 1715 i no sempre per a bé. Penso que els habitants de la ciutat, no van preveure tots els «pros i contras» del trasllat i no sempre, van anar les coses al seu gust. La conflictivitat entre ciutadans i estudiants, fou continua i inclús, s'arribà a l'assassinat, però la Universitat, aportà nova vida a la ciutat i a les seves rodalies. L'agricultura i especialment els cereals, suposava la principal font de vida de la ciutat i els seus entorns; ara això es podia complementar perfectament amb la creació d'hostals i cases de menjar per els estudiants i també el ram de la construcció, es va veure afavorit per l'aixecament de l'edifici de la Universitat. Noves possibilitats econòmiques s'obrien als habitants de Cervera.

Pel que fa al pla estrictament acadèmic, la Universitat seguí diver-

sos Plans d'Estudis. El primer, el de 1725, venia conferit pels propis estatuts de la Universitat mentre que els de 1771 —reformat parcialment l'any 1786— 1807 i 1824, ja foren unitaris pel país. Cervera, va seguir-los de forma molt diferent i les coses que no els convenia, no les seguien, com fou el cas de l'allargament del curs de juny a juliol i l'increment d'edat de jubilació que indicaba el Pla de 1807. Es pot afirmar, que la Universitat de Cervera es va prendre molta llibertat a l'hora de seguir els dictaments de Madrid.

També, dintre la situació acadèmica, les Facultats que integraven la Universitat van mantenir-se durant tota la vida de la institució sense canvis apreciables. Filosofia, constava de 3 cursos obligatoris per a tothom i amb la titulació de Batxillerat, s'assolia el dret de poder ingressar en qualsevol de les altres Facultats. Molt pocs seguien estudis de Llicenciats i Doctors en aquesta matèria ja que simplement, era el selectiu de l'alumnat. En els darrers anys, es va introduir en aquesta Facultat, matèries com Física i Matemàtiques que en realitat, poc tenen a veure amb el tema. Com a mitja anual, un 39,7 % de l'alumnat estudiava Filosofia.

Lleis, fou la Facultat més visitada per l'alumnat després del selectiu anterior i la majoria dels estudiants que arribaven de Barcelona, seguien els cursos d'aquesta Facultat. Segons els Plans de 1771 i 1824, 4 cursos eren necessaris per ser Batxiller, 3 més per graduar-se Llicenciat i la pràctica, significava el pas previ al Doctorament. En el Pla de 1807, eren 5 els cursos necessaris per a ser Batxiller i 4 més per a ser Llicenciat.

Cànons, seguia un ritme paral·lel ja que hi havia cursos comuns en ambdues Facultats però la diferència principal amb Lleis, era en el nombre d'alumnat, majoritari en aquesta, un 30 % del total i minoritari en Cànons, amb una mitja anual del 4 % en el període 1819-1842. Per interpolació, podem preveure que en el segle XVIII passava una cosa semblant ja que les dades de 1771, mantenen aproximadament aquesta proporció.

Teologia, era la tercera Facultat en importància i la segona si deixem de banda la selectiva Filosofia. Els cursos per a ser Batxiller segons els Plans de 1771 i 1824, eren 5 i a 7,è, es podia ser Llicenciat a l'igual que succeïa a Lleis i Cànons, previ examen d'una hora on havia d'exposar-se un tema escollit previament i fer la disertació en llatí. Com a terme mig, un 16,3 % de l'alumnat, ocupava anualment les aules de Teologia entre 1819 i 1842.

Medicina, que tingué la seva importància abans del surgiment de la Reial Acadèmia de Cirurgia i Medicina de Barcelona l'any 1760, tenia anualment un 9 % de l'alumnat total de la Universitat encara que els seus estudis, havien estat superats per Barcelona.

Les graduacions que obtenia l'estudiantat, els facultava per diversos treballs. Ésser Batxiller, permetia exercir la professió; ésser

Licenciat, permetia també dedicar-se a l'ensenyament mentre que el Doctorat, era imprescindible per a dedicar-se a la Universitat com Catedràtic. D'aquí, podem veure com molts estudiants de Medicina, només obtenien el Batxillerament mentre que a les altres Facultats —deixem apart Filosofia—, procuraven arribar a Licenciat o Doctor ja que exercir de Teòleg per exemple, sense dedicar-se a l'ensenyament, era molt difícil.

Quan Cervera va tancar les seves portes, començà el temps de llegenda de la Universitat. El seu edifici, notable per la seva grandiositat i més en el lloc on es situa, va passar a ser presó, convent, Institut d'ensenyament, ... i ara sortosament, està en fase de restauració. L'estudi d'aquesta Institució ha estat el meu treball i aquestes a grans trets, les meves conclusions.